

అభినవసరస్వతి

యనునొక మాసపత్రిక

అష్టావధాని జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రిచే

రచయింపఁబడుచున్నది.

గుంటూరు.

సంపుటము 13	1921 సం॥ ఆగష్టు	8 సం-చిక
------------	--------------------	----------

విషయములు.

౧ త్రివర్ణముఁ చివుకుల శ్రీనివాసశాస్త్రిగారు

౨ పల్నాటిపట్టుభూ

౩ గుంటూరు కోలాపాలయము

౪ జాగరభండము

సమీక్షాధిపతి

౫ భారతీయప్రబోధము. పరమహంస విగ్రహారాధనశాస్త్రిగారు

చందానిర్ణయము ప్రవేశపెట్టఁబడును

త్రైమాసికమునకు రూ 25 0 0 సామాన్యమునకు రూ 15 0 0

సా.ప.కులకు రూ 10 0 0 బంధుమిత్రమునకు రూ 5 0 0

చంద్రదివాడ, ముద్రాశ్రీరంగారెడ్డి, గుంటూరు.

Printed at the Chandrika Press, Guntur,
and published at Guntur, by the Editor Ashtavardham
[anapati Pattabhisecan Panty.

ప్రధాన పోషకులు.

1 శ్రీ శ్రీ జగద్గురు పుష్పగిరిస్వాముల వారు.

2 శ్రీ శ్రీ రాజా గద్వాల సంస్థానాధీశ్వర సీతారామ భూపాల బాలవంత్ బహద్దరువారు, గద్వాల సంస్థానము.

పోషకులు.

- 1 రామసింగుగారు, నెల్లూట ముపురపు సంస్థానము మేనేజరు, నెల్లూట.
- 2 రాయవరపు గవత్తాజుగారు, మూలపేట.
- 3 బాగలముడి కుప్పస్వామి నాయుడుగారు, కారంచేడు.
- 4 అల్లాడి లక్ష్మణరావుగారు, కరణం, జంగపల్లి.
- 5 రంగారెడ్డి హనుమయ్యగారు, జిల్లాకోర్టు వకీలు, నర్సారావుపేట.
- 6 గూడూరి వీరసాంబశివరావు సర్వేశ్వరరావు డాక్టర్లు, మా నెకోండూరు.
- 7 కందుకూరు లక్ష్మీప్రసాదరావు బహద్దూరు జమీందారుగారు, ఉర్లాం.
- 8 మోతే గంగరాజుగారు-విస్సన్నపేట, గుండేపల్లియెట్టేటజమీందారు.

సహాయములు.

- 1 పట్నూరి నారాయణరావుగారు, వీరసాగరము.
- 2 చింతలపాటి యజ్ఞయ్యగారు, మర్చెంటు, బెజవాడ.
- 3 జూలూరి వెంకటరత్నంగారు, వకీలు, గుంటూరు.
- 4 తమ్మన రామకృష్ణయ్యగారు, మర్చెంటు, బందరు.
- 5 వెలమకన్నె శోభనాద్రిరావుగారు, అడ్డూరు సివారు.
- 6 తంగడ నరసింహారావుగారు, కరణం, మోజకొండ.
- 7 ఎనమండ్ర లక్ష్మీనరసింహంగారు, మర్చెంటు, బెజవాడ.
- 8 రావిప్రోలు రాఘవదీక్షితులుగారు, పోలీసు సబ్ డివిజన్ సుప్రీమ్, రామకృష్ణరాజుపేట.
- 9 నెల్లూట కేశవరావు దేశములుగారు, నెల్లూట.
- 10 నావిళ్ల వెంకటేశకాస్తీగారు, చెన్నపట్టణం.
- 11 పెద్దిభట్ల వీరయ్యగారు, ప్లేడరు, బెజవాడ.
- 12 తిప్పరాజు కామేశ్వరరావుగారు, కరణం, దుగ్గిరాల.
- 13 పిల్లలమర్రి సోమయాజులుగారు, తహసీలుదారు, ఒంగోలు.
- 14 కాకుమాను హనుమయ్యగారు, నర్సారావుపేట.
- 15 రాచకొండ వెంకటరామయ్యగారు, మర్చెంటు, వినుకొండ.
- 16 మొదట కిషోరావు దేశములుగారు, నల్లబల్లి.
- 17 గోపేటి వేణుగోపాలరావుగారు, పోలీసు సబ్ డివిజన్ సుప్రీమ్, తాడేపల్లి.
- 18 నారపరాజు వెంకటలక్ష్మీనరసింహారావు దేశములుగారు, తమ్మవరం.
- 19 దేమె రాజారాంబావగారు ఇనాందారు, నోమకొండ.

అభినవనర్మతి

సంపుటము ౧౩ } గురిటూరు. } స. ౧౯౧౩

తీర్థవర్గము.

శ్లో॥ జయతుజయతు జేపూ దేవకీసందనోయం

జయతుజయతుకృష్ణో వృష్ణివంశప్రదీపః

జయతుజయతు మేఘశ్యామలః కోమలాంగో

జయతుజయతు పృథ్వీభారనాశో ముకుందః ।

తీర్థవర్గముగా ధర్మార్థకామములు, ఇవియే పురుషార్థములని చెప్పబడుచున్నవి. పురుషార్థమునఁగా బురుషునిచేసంపాదించదగిన పరమవ్రతయోజనములు. పృథివీమానపురుషుఁడు గా నీలోకమున జనించి నందులకుఁ గొన్ని పురుషార్థముల సంపాదించవలెను. లేకున్న బాహ్య నృసు నామమాత్రమైయుండును.

అసంపాదయతః కంచిదర్శం శాశ్వతీయాగృహైః

యదృచ్ఛాశేబ్దవత్పుంస స్సృజ్జాయెజ్జకేవలం ।

జాతీక్రియా/పణములచే నేదియై న బురుషార్థమును సంపాదించనిమానవుని జన్మము ఉత్పాదితబిమ్ములవలె సంజ్ఞామాత్రమైయుండును గానఁ బృథివీమానపురుషుఁడు గొన్ని పరమపురుషార్థముల సంపాదించవలెను. అట్టిపరమపురుషార్థములలో నీతీర్థము పృథానమైన పురుషార్థము. ఇతర పురుషార్థము నిర్మయు నీతీర్థమునందే యిమిడియున్నవి. ఇది సంపాదించవలసిన పురుషార్థములు సంపాదించినట్లుగును. ఈనిమిత్తముననే మన యార్యవర్గము దాముచేయు పృథి సత్కార్య సాధారణభయములను “ధర్మార్థకామమోక్ష చతుర్విధపురుషార్థసిద్ధిర్థ” మని సంకల్పించిపెప్పుడున్నాము. అనఁగా ధర్మార్థకామమోక్షములను పురుషార్థములు తమకు లభించుటకై వ్రతపరాసాదులఁ జేయుచు భగవంతుని ప్రార్థింపుచుండును. అట్టితీర్థంబు చక్కఁగ నేర్పించి సుహృదంబుల మిక్కిలి సుఖించి జగత్ప్రఖ్యాతి గాంచిన పుణ్యపురుషులు మనపూర్వులలోఁ జాలమంది గలరు. మఱ

మును నాపురుషార్థముల మిక్కిలి శ్రద్ధతో నేనించవలయును, పురుషార్థములగు ధర్మార్థ కామముల స్వరూపము ముగిసిన విచారితము-ధర్మమన నేది? అర్థమన నేది? కామమున నేది? ఈమూటిలో మొదటిది ధర్మము ధర్మమనఁగాఁ గర్మజన్యభ్యుదయ నిశ్చేయసహేతురపూర్వాఖ్య అత్మగుణో ధర్మః, అభ్యుదయనిశ్చేయసే సాధకత్వేన ధారయతీతి ధర్మః, అభ్యుదయ నిశ్చేయస్యూని సే సువై యాత్మగుణమేధర్మమనియు నభ్యుదయ నిశ్చేయస్యూని సాధభూతులగు కర్మమే ధర్మమనియుఁ జెప్పఁబడుచున్నది. దీనినే కులబితాశ్రీమోచితమగు ధర్మాదరణమనియుఁ జెప్పుదురు.

అర్థమనఁగా ద్రవ్యము, అర్థసంపదలేకున్న బోహయాత్రి జరుగనేరదు. శరీరపోషణకై యర్థ మావశ్యకము. కామమనఁగాఁ గోరిక, భవయాత్మ తనశరీరము సుఖంపఁజేయుఁజెట్టి విషయాదుఁ నిభిలపించుట కామము. ఈమూటివలనను బురుషుడు సన్మార్గప్రవర్తనకై ద్రవ్యము సంపాదించి యర్థ సుఖంబుల ననుభవించుటయనిచేతనా నభిలషించుచున్నది. ఇంతకన్న వేఱుపాతి మేదిగలదు. ఇది ప్రతిమానప్రనిచేతను నిభిలపించుదగినదియే. కనుకఁ బ్రతిమనుజునికి నికోరికయందుఁ జేయుండును. కొందఱిచ్చట నర్థ కామములుండిన సుఖములభించుచున్నదికదా ధర్మమేలయాచరింపవలయునని శంకింతురు. అది యవిచారితరమణియమును ననర్థసహేతువు నగును. ఇచ్చట మనము మిక్కిలి జాగరూకులమై యామూలాగ్రము విచారించవలయును. దీనియందు ధర్మమే ప్రధానముగాని యర్థకామములు కావు. ధర్మముచే నర్థకామములు సిద్ధించును. గాని యర్థకామములచే ధర్మము సిద్ధింపనేరదు. ధర్మములేకున్న మనప్రవర్తనజరుగనేరదు. మనప్రవర్తనమే యననీల ప్రపంచప్రవర్తనసంఘతము జరుగనేరదు. కనుకనే ధర్మముల ప్రధమపురుషార్థముగాఁ గంగీకరింపఁబడుచున్నది. అదియెట్లనిన స్మరించునట్ల సాధారణులగు జీవతలు కొందఱు గలరు. వీరిని ఋషిపుంగవు లాదియగుదు గనిపెట్టిఁ. వీరే సూర్యుడు చంద్రుడు నిగ్ని పక్షిణుడు పక్షసమ్యక్ము మొదలగువారలు. సూర్యుడులేకున్నఁ బ్రపంచమంతయుఁ దమోమగ్నమై యణగిపో

పునుచును డోషధీసులును తలలు లేకున్న నోషధులు ఫలింపనేరవు. అగ్ని తననకారి. ఇతడు లేకున్న నేకార్యములును జరుగనేరవు.

వగులుడు జలాధిదేవత అయినతేకున్న జలములు నశించును. పర్వత్యుడు పర్వతమునాడు. అతడులేకున్నను మనజీవములు జరుగనేరవు. ఇట్లే యోచించిన నింద్రియముల బేగాదులగు సర్వదేవతానామ బ్రహ్మచర్యమున కాధారభూతులై యుండిరి. పేరు మనోరూపములగు గడుజాగరూతులై సర్వజానులగు రక్షోభులున్నగు ఇట్టివారీయందు మనము మిక్కిలి కృతజ్ఞులమైయుండినగదా. వానకు సద్గతులులభించునది. అశృతజ్ఞతకలిగియుండుటకొఱకే ధర్మాచరణ యేర్పడువలబడినది. మనము చేయుధర్మములచేత దృష్టిజండువా రీదేవతలే. అదియెట్లనిన మనముచేయు యజ్ఞాదిదేవకార్యములందు మన మొసంగు హవిర్యాదుల గ్రహించి తృప్తిచెంది పర్వత్యముఖమున దగువన్న మునిచ్చి యోషధుల జక్కగఁ ఫలింపఁజేసి మనలఁ గష్టములచాలు గానీయక కాపాడుచుందురు. ఈవిషయము భగవానుడు గీతలయందు దిట్లు నుడివియుండెను. శ్లో॥ సహాయజ్ఞాః పృజాస్సృష్ట్యా పురోవాచ పృజాపతిః అనేనప్రసవ్యధ్వ మేషానా స్త్విష్ట కామధుక్॥ దేవాన్భవయతా నేన తేదేవా భావయంతువతః పరస్పరం భావయంతి శ్రేయఃపరమవ్యాధి॥ సృష్టికారిణుడగు బ్రహ్మయజ్ఞములతోఁ గూడఁ బ్రజల సృష్టించి యోనూనవులారా! మారు యజ్ఞములచే నభివృద్ధిచెందుడు. ఇవి మోక్షిష్టకామములు. బితులను వీనిచే దేవతలఁ బూజింపుడు. పూజితులగు నాదేవతలు మిమ్ములు జక్కగఁ కాపాడుదురు. మీరిట్లు పరస్పరసంరక్షణ మొనరిం మనముఁ ప్రేమఃపరంపరల ననుభవింపుడు. శ్లో॥ ఇష్టాః భోగాః హి నోదేవా హస్యంతే యజ్ఞభావితాః॥ తైర్దత్తా గ్రహణాయైభ్యో యాభుజ్జే సైవనీవసః॥ మోక్షయజ్ఞాదులచే సన్మానింపఁబడిన యమరులు మోక్షిష్టభోగముల నిత్తురు. ఎవడు వారిచే నొసంగఁబడు సప్తభోగముల వారిల కొసంగక భుజించునో వాడు ముష్కరునిది" చెప్పును. దేవ నేమిత్తోడుచున్నది; బ్రహ్మ దేవసంఘ

మూను సృజించి తనువరి. మనల సృజించెను. దేవతలు మానవదత్తమా
విర్యాగంబుల భుజింపును నునువ్యాధీనులై యుండిరి.

మూ సృజించినదత్తములగు నోవధుల భుజింపును దైవాధీను
లైయుండిరి. వీర. కాధారాధేయ బులు వరస్సరము సాధారణములై
యున్నవి. మానవులొస . మావిర్యాగంబులు దేవతల కాధారము. దేవ
తలొసంగు సస్యాదులు మానవుల కాధారము. ఈరెంటిలో నేదిభంగ
మైన సృష్టి జరుగ నేరద. ఇంచుకదిగున నచ్చటనే భగవానుడు. "శ్లో॥
అన్యద్భంగం భూతాని కర్జన్యదన్య సంభవః। యజ్ఞా ద్భవతి కర్జన్యో
యజ్ఞః కర్జన్యసంభవః। అని చెప్పెను. అన్న మువలన భూతములు జనించు
చున్నవి. అన్నము కర్జన్యసంభవనగల్గును. కర్జన్యము యజ్ఞము వలన
సత్కర్మముగ నుండును. యజ్ఞము కర్మసమిధ్భవము-కర్మమునకై యైననుడివి
ధర్మమే. అది భూతాధీనము కర్మము. భూతములవలన జనించుచున్నది.
ఇచ్చుది సృష్టిచక్క. ఇది యల్లగమనము చేయు నుండవలెను-వీనియం
దెదిలోపించును బ్రహ్మచక్ర)ర్తనకు భంగముకలుగును-కనుక నే ప్రా
హ్మచక్రవ్యవహార రహితులు జ్ఞానియై పవిత్రాంసులగు కర్మసక్తు లెట్లు
కర్మములు చేయుదురో యల్లకర్మసక్తులైనాక లోకసంగ్రహము కర్మ
ముచేయవలెననియు ధర్మము నెడబాయగూడదనియు, శ్లో॥ సత్కా
కర్మణ్యపింద్యాంసో యథాకుర్వంతి భారత! కుర్యాద్విద్వాత్ తథా
సత్తత్త్వీకీర్షు ర్లోకసంగ్రహం। అను శ్లోది శ్లోకమునకై జెప్పబడియు
న్నది. ఎంతదనుక తీరీర మీలోకమునగుదునునో యంతదనుక నెట్టిజ్ఞాని
యెవను అలోచి తాశ్రమో చిత్తబగు ధర్మ మాచరించు తీరనల
యనని మేతదభిప్రాయము. ఇట్టిధర్మమాచరించుట కధికారియెవడు?
ఆచరింపదగిన కాలమెద్ది? యనిన మన మొకపనిచేయదలచినప్పు
డాపని నామరాలాగ్రమము గ్రహించికదా చేయవలెను? ఇట్టిధర్మము
చేయుటకు ముందు ధర్మస్వయాపము చక్కగ గ్రహింపవలెను.

పల్నాటి పట్టుకల

పల్నాడు ప్రసిద్ధమమునుండియుఁ బ్రతాపవంశమైన దేశమై యున్న యది. ఇందులకుఁ గీర్తనకల 1. 18వ శతాబ్దమున బ్రహ్మనాయ నిమంత్రిత్వముక్రిందనుండిన బాలమల్లేపరాజులకును వాయకురాలి ముంత్రీత్వముక్రిందనుండిన నలగామనలసింగరాజులకును గారెంపూడి లోజరిగినయుద్ధమే ప్రబలవిదర్భము. ఆయుద్ధమున స్వర్ణమధిష్ఠించిన ధీరులే యిప్పటికిని పల్నాటివీరులని ప్రసిద్ధిగాంచియుండిరి. ఈపల్నాడు దన్నింటినీ పాటు 18వ శతాబ్దము మొదలుగాని వందేనుల చరిత్రల లనముక్రిందికి వచ్చెనుగాని యంతకుఁబూర్వమునగతి మనకుఁ దెలియ కున్నను 7 మొదలు 11వ శతాబ్దమువఱకుఁ బల్లవులును 12, 13వ శతాబ్ద ల హైహయవంశజులైన యలుగు నలసింగ నలగామ బాలమల్లేపరా జులును గాక తీయులును 14వ శతాబ్దమున రెడ్లును 15వ శతాబ్దమున గృష్ణదేవరాయాదులును 16, 17వ శతాబ్దముల మహమ్మదీయులును బరిపాలించినట్లును మహమ్మదీయుఁడగు నొరంగ జేబుపాదుషా జాల మున బ్రాహ్మణులైన రామరాజువారు జమీందారులై యుండినట్లును దరువాత మాచెర్ల తుముడుగోట గురిజాల కారెంపూడి తంగెడ గొల్ల మము లైదుమహల్లతో నీనులుగా విభజింపఁబడి యందు మాచెర్లలో రామరాజువారును దుమురుగోటలో నీతిరాజువారును గురిజాలలో గుగ్గిరాజువారును గారెంపూడిలో బిడుగువారును దంగెడలో దంగెడ వారును దేశములు దేశపాండ్యులుగా నియమింపఁబడి యేలినట్లును దేశచరిత్రలనుండియు జాననములనుండియుఁ దెలియవచ్చుచిని. భారతీయులగు పాచీపరాజులు ప్రజాశయములగురైతింగి బహుర మ్యముగాఁ బాలించియుండిరి. పాశ్చత్యప్రభుత్వపరిస్థితులు ప్రస్తుతము ప్రజలకుఁ బరితృప్తికరములు కాకయున్నవి. పల్నాటిపారె వ్వుమూలమునఁ బలుకష్టములు పొందించుచున్నవి. గవర్నమెంటు వారి నిర్బంధములు లేకయున్న నడవులు నిర్మూలములగునని వారి యభిప్రాయము. కాని యింత నిర్బంధములేని వెనుకటిదినములలో నున్న యడవి ప్రకృతము చాలవఱకు క్షీణించియుండుట యందలు

నటించినదే. ఆసంగతి యట్లుండనిండు. పశువులు యథేచ్ఛ గుఱగాఁ జూచి మేయగుండఁ బుల్లరి పుచ్చుకొనుట కారంభించిరి.

ఒక్కమాటు పుల్లరికట్టుటయు వత్సరాంతమును నిరంతరాయము గాఁజూచి మేయగుండఁ గొంతకాలము జరుగుచువచ్చినది. పశ్చిమము పుల్లరికట్టి పరిమెంటుపుచ్చుకొన్నను మేపుకొనఁదగిన ప్రదేశములు కొలఁదిగనే నిర్ణీతములై యుండుటట్లుండఁ బెద్దవద్దాకాలములలోఁ గూడఁ గావటలు పరిమెంట్ల నిద్దనుంచుకొని తీరవలెను. కట్టుపుట్టముల కేక అవైయున్న యిక్కాలమునఁ బుట్టుబీదలను కావరులు పరిమెంట్ల నేకోటుజేబులలోఁ బెట్టుకొని వనవిహారము జేయుదురు? అట్టిపట్ల నేనాచరో యేగార్లో వచ్చి పట్టుకొని పరిమెంట్లు లేవన్న కారణముచేఁ బుల్లరికట్టినపశువుల నన్నింటిని ముందుబంబెదొడ్డిలోఁ బెట్టి పశువునకుఁ బావలయో యర్ధరావ్యయో పోయిల్పిత్తదక్షిణగాఁ బెట్టించుటయే కాక యాడిపార్డుమెంటు చట్టసంప్రకారము కొక్కక్కదానికి రెండుయూదునూ పాదులు తుదిదక్షిణ వసూలుచేయింతురు. ఇట్లు సంవత్సరమున కొక్కపర్యాయమైనచో నంతోపింప వచ్చునుగాని రెండుయూదుపర్యాయములుగూడఁ దటస్థించుచుండును. తన్మూలమునఁబశువులసంపాదించుకొన్నవాడు పశుపాట్లను మీరయే లేకయున్నయది. ఇట్లు పడినది తొల్లి బ్రహ్మనాయనిచే నిర్మించి బైచంద్రవంశదరిం దేజరిల్లు సూర్యచక్రము 40 గ్రామములవారును సహస్రగాంధికల్పితంబగు ననసహాయోద్యమం బలవంబించిరి.

ఫారెప్పుడిపార్డుమెంటువారితోఁ దమకుంగల సకలసంబంధంబులను వదలుకొని తమతోవారలకుంగల సంబంధముగూడ వదలించిరి. వారికి గృహస్థు లిండ్లియకయు పర్తకులు భోజనములు పెట్టకయు గలులు తలగొలుంగకయుఁ బాకెలులు బట్టలుతుకకయు సమ్మెకట్టిరి. పైయధికారులవచ్చి బ్రతిమలాడుకొన్నను బట్టినకట్టువల విడలైరి తుదకుఁబెద్దకలెక్తరు డిస్ట్రిక్టుఫారెష్టరు కననకోవేటకు పోలీసునూపరెండెంటు మున్నగు నున్నచోద్యోగుల నేకు లొక్కమాటువచ్చి మాచర్లలో మకామువేసిరి. వీరితోడనే సహాయనిరాశరణసూత్రములను

జనులకు సకృత్సూనగా బోధించి వట్టిపట్టును వీడకుండజేయుటకు బ్యారిష్టరు ఉన్న వలక్సీనారాయణగారును జిల్లాకోర్టుస్టేషరు మాడ భూషి నరసింహాచార్యులుగారును మాచెర్లకుఁ దోతెంచిరి. సభలుజరుప మొదలిడిరి. జను లంతముది యధికారులనుగూడ లక్ష్యపెట్టక పూర్వోక్తమైన తమపనిలోఁబనే తాముండిరి. జిల్లామేజ స్త్రీటుగారికిఁ గూడఁ జిష్టఁడు చీనాపంచదార లేదని. కలెక్టరుగారు కన్ను లెఱుఁజేసిరి. పోలీసు పారితో నాలో చిలచిరి. వీరలీయుద్యమమునందుఁ బట్టుడ లతోఁ బనిసేయుచున్న ముగ్గురుమహమ్మదీయులపై నొకయన్యాయ పుఁగేను బనాయించిరి. కలెక్టరుగారు వెంటనే విచారించి వారి కెని మిదేసిమానములు కఠినశిక్ష విధించి యితరులకు భయముజనించుటకై యాయూరి జైలులోనే యుంచిరి.

గుంటూరు కోలాహలము.

వారి కంతటితోఁ దృప్తికాక ఉన్న వలక్సీనారాయణగారికిని మాడభూషి నరసింహాచార్యులుగారికిని నోటీసుచేసి క్రిమినల్ ప్రొసీ జరుగోడ్డు 107వ సెక్షనుక్రింద బామినీయవలసినదనికోరిరి. వారం దుల కసమ్మతులైరి. అంతట వారి నైదానిమిషములు విచారించి యొక సంవత్సరము విడితైదువిధించి వెంటనే గుంటూరునకుఁ బంపివేసిరి. ఈ వార్త తెలియుటతోడనే గుంటూరులోఁ గోలాహలము బలమయ్యెను. అసహాయోద్యమముపట్ల వభిమానములేని వారందఱికిని వా వేశం బంకురించెను. న్యాయవాదులు న్యాయస్థానములకుఁ బోమాసిరి. కోసుట్లు కొట్టుమూసిరి. బాలురు స్కూలులుబిడిచిరి. వేయేల యందఱును నాత్యశార్యమిలవదలి యసహాయోద్యమమునం దడుగు పెట్టిరి. లక్సీనారాయణగారిభార్య స్త్రీస్వభావమలభమగు భయ హుళాదులవదలి పురస్త్రీలకందఱకును బోధసేయుదుఁ డిలకుస్వరాజ్య నిధికిఁ జందాలుప్రోగుచేయుచు నరకాసురయధమున సాత్రాజితి మూడి వీరవిహారంబొనరించి బందీకృతుఁడైవచ్చు భర్త కెదురేగి బహ్వంధువుతోఁ బ్రేవులు పుష్ప మాలికలచే గంఠబలంకరించెను. అత నాయురుపురుష్టి డగులను రాయవేలూరుచెఱసాలకుఁ బంపివేసిరి. వా

రికి దోవపాడుగువను నసహాయవాదు లభిముఖులగుచు ననేకవిధంబులగు స్వాగతంబు లొసంగిరి. అట్లందఱిచేతను నభినందింపఁబడి యున్నరువును నామకులును గృష్ణజన్మస్థానమునఁ బ్రవేశించి స్వరాజ్యరథమును సన్నద్ధము చేయుచున్నవారు.

ఇట్టిపట్లనే కల్లుసాగాయిపాటయవచ్చుటయు నిరాకరణవాదులచ్చటచ్చట బోధించి యెవరిని బాటవెట్టకుండఁ జేసిరి. అందాంధ్రదేశ నాయకాగ్రేసరుడగు దేశభక్త కొండ వెంకటస్వామ్య కంతులుగారు గుండుగులిచి గుంటూరులో డిప్టీ కలెక్టరాఫీసుననే మద్యపాననిషేధవిషయకోవల్యాసము సేయుచు డిప్టీ కలెక్టరుగారగు గుండురావుగారు సహింసించి విన్నవెప్పుచేయఁచునని బెదరించి దుష్ప్రసంగములు జరిగించినను దార్జిలింగ్ హితులుగా నవసరముగా దగినసమాధానము చెప్పఁజూచి దుష్ప్రవర్తనదలక నుండిరినై నను బాటపాడకుండఁ జేసెను అందువై గుండురావుగారు కొండ వెంకటస్వామ్యగారిపైఁ బగబట్టియుండిరి. న్యాయవాదివ్యయముచుట్టించినకారణముచేమూసిందుకాణములను వైశ్యులు తీసికొని గివసి సుబ్బయ్యనాయఁడుగారను నొక ఛాలీను నవినస్సెక్టరు వీధులవెంట బైలుదేరి కొట్లను తెఱిపించుటకుఁ బ్రయత్నింపఁగా గుంటూరుపుర వైశ్యప్రముఖులగు మద్ది వెంకటసుబ్బయ్యగారును జీమకుర్తి బసవయ్యగారును వైశ్యబాలకుండగు బారిష్టరు హనుమయ్య గుప్తగారును వచ్చి వైశ్యులను భయముఁ బాపి కొట్లు తెఱవకుండఁ జేసిరి. ఇట్టిపోలు సూర్యప్రకాశరావుగారను మరియొక యువకుఁడు రాజకీయకలాపర బాలలలోఁ జనువవలదని విద్యార్థులకు బోధింపుచువుండెను. వీనికిన్నింటికిని సుబ్బయ్యనాయఁడుగా రాగ్రహపూరితులై గుట్టపు కొరడాచే బిల్లలనేకాదు పెద్దలనేకాదు కొట్టుటకారంభించిరి. కాంగ్రెసువారిటీకాన్సమును మహాత్ముని యుజ్జయు దార్జిలింగము కూడదనియుండఁబట్టి ద్రావిడిని సభకీర్షి నలువలొలిచిననాఁడు కారపులందఱును భస్మముఁజేయఁ గలిగియు ధర్మరాజునానతిన మిన్నకున్న భీమాద్భువనకులసహదేవులవిధమున గుంటూరుజను లూరకుండిరి కాని లేనిచోఁగొరడాయూడించినసుబ్బయ్యనాయఁడుగారిని మఱిబిహిషల

సివచ్చెడిది. అట్లు కొరడాలచే జనులగొట్టియు నూర్యప్రకాశ రావుగారి నరెష్టుచేసియు నాయడగారు పల్నాటిలోఁ బుట్టినవర్జల కోసానల మునుముఱిత ప్రజ్వరిల్లఁజేయుటయు గుండురావుగా రాజ్యాలఁజల్లార కుండువిధము నాలోచించుచు నాసమయమున కన్నీధకిం బటలేంచిరి. అప్పుడు యుక్తాయుక్త విచారము తక్కువైన బాలురు వారిపై గాళ్ళు రువ్వనాగొభింతులయుఁ గొండ వెకటప్పయ్యగారువచ్చి యాచుక్క త్యము నాపివేయించిరి.

అప్పుట్ల వెంకటప్పయ్యగారే విచారించుచున్న గుండు రావుగారిస్థితి యేమియయ్యెడిదో తెలియదు. అట్లులైనను జూయన గారు వెంకటప్పయ్యగారినే సాధింపనవకట్టిరి. పెద్దకలెక్టరుగారి కీగుం డురావుగారును సుబ్బయ్యనాయుడుగారును చుర్రోధలుచేసి వెంక టప్పయ్యగారు ముప్పగొంట్లూరు పురప్రమాఖులగుం గొందఱును వారంట్లు జూరీచేయించిరి. పోలీసుసూపరెండెంటుగారు వలదనియెంత బోధించినను వివర కలెక్టరుగారు పైగుండుపురిచుర్రోధకు లోబడి జులై కిం 'న' తేడి మిట్టనుధ్యాహ్వామునఁ గొండా వెంకటప్పయ్యగారిని మద్ది వెంకటసుబ్బయ్యగారిని జీమకుర్తి బసవయ్యగారిని హనుమయ్య గుప్తగారిని వారంట్లగూడఁ బోలీసువారిచేఁ బట్టి తెప్పించి చెట సాలలోఁ బెట్టించుటయు భోజనములమీఁదను మధ్యాహ్నపు నిద్రల మీఁదను సుండ్లిన పురజనులకీచార్త చెల్లలఁబడుటబోడనే స్త్రీ పురుషు లందఱును నెట్లుండినవా రట్లే బాష్పపూరితిలోచనులై పరుగెత్తి నబ్జెలును జట్టుకొనిరి. దార్జన్యకాశాత్య నిర్బంధమే లేకయుండిన నాసమయమున నెంతకలనరమైనను జరిగి తీరెడిది. గుంట్లూరు జనులేకాక యెక్క డెక్కడివారను వచ్చి జను లిరువదివేలమంది సమావేశమై తొలూకాఫీసుచుట్టును దండువిడిసిన నట్లు విడిసిరి. అప్పుడే శ్రీకలెక్టరుగారు కేసువిచారణకుఁదీసికొని రిజర్వు పోలీసుల నూఱుమందిని చాలూకాఫీసుచుట్టును గజమున కొకరి చొప్పున బాగులుదీరిపించి సాయుధహస్తులగా నిలువఁజెట్టిరి. జను లేమాత్రము దార్జన్యమును జూపినను గాల్చివేయటకుఁగూడ సరి

ద్ధులైయుండుట కనిపెట్టి జిల్లాకోర్టువకీలు గొల్లపూడి సీతారామశాస్త్రి
గా రప్పట్ల నాయకులై నిల్వబడి స్వదేశ సేవకులద్వారమున జనుల
కలకలమును వారింపజేయుచు సాయంకాలము 4 గంటలవఱకును
నిశ్శబ్దముగాఁ గూర్చుండఁబెట్టి యప్పటికిని విచారణ ముగియమి నా
యిరువదివేలమంది బ్రజలను జాతీయకలాపాతశాలకు సమీపమున
నుండు పెద్దమైదానమునకుఁ దీసికొనివచ్చి యుపన్యాసము వారంభిం
చిరి. నాయకులఁ జెఱసాలంబెట్టివతోడనే గుంటూరులోని న్యాయ
వాదులందఱును హనుమద్దేవాలయమునఁ జేరి కొంతవిడి విచారిం చియుఁ
దుదకు ధైర్యములెచ్చుకొని తత్పూర్వ మింకను బట్టుకొనియున్న
లోభమును విదలి త్యాగముఁబూనినవారై డిసెంబరు తుదవఱకును
న్యాయస్థానములకుఁ జోమని ప్రమాణపత్రిముపైకిర మంది యొక్కు
మ్మడి దస్కతులు పెట్టిరి.

అట్లుత్తదస్కతులుపెట్టుటయేకాక వారందఱును నిగాకరణో
ద్యమప్రచారమునకై నడుములుగట్టి నాటిసాయంకాలసభకు సమా
వేశమైరి. అందు గోవిందరాజుల శ్రీనివాసరావుగారును దేశరాజుహ
నుమంతరావుగారును మున్నగువారు నెలకు వేలరూపాయల యార్జన
ముగలవారు. అట్టివారందఱును దేశనాయకుని జెఱసాలవైచుట
తోడనే తమదేశభక్తిని జూపించుట యెంతయు సంక్లాఘ్యము. ఆ
నాడు పంపిన నాయకచతుష్టయమునేకాక గొల్లపూడి సీతారామ
శాస్త్రిమున్నగు మఱికొందఱఁగూడఁ జెఱసాలకుఁబంపుదురను వ
దంతి పట్టణమంతటను వ్యాపించిపోయెను. నాటిసభను సీతారామ
శాస్త్రిగారు తరుదేహమాను దాము మఱచి యధికారుల నుండగ
మనంతయుఁ బ్రజలకు విప్పిచెప్పుచు మీయాజ్ఞ యెప్పుడైన నప్పుడు
కారాగృహమునకువచ్చుటకు సంసిద్ధుడనై యున్నవాడనని కలెక్టరు
గారికి సాదేశమంపుటయేకాక బందీకృతులగు వెంకటప్పయ్యగారివ
ద్దఁకుఁ దానుజోయి సందర్శించి చింతించుటయు వారు తనభయముఁ
బాపి ఉన్నవలెక్కినా రాయణగారిని మొదలుకొని యిప్పటికి మమ్మల
నేడుగుర జైలులోఁజేసిరికావున నీయేడుగురికిని నేడువేలమంది జైలు

వకువచ్చిననాడుగాని నేనుసంతోషింపననియు నప్పుడుగాని జనులు
స్వరాజ్యరథారోహణమున కర్హులుగారనియుఁ జెప్పినసంగతి నుద్ఘా-
టించి యిప్పుట్ల జైలువకురా సంసిద్ధులైనవా రందఱును శత్రులెత్తు-
ఁడని వ్రాకుచున్నగా సభలోనుండిన యే భీరువులోతప్ప మేముమేముని-
యందఱును గేకలువైచినవారలే. అప్పుడే బాంబయిలోజరిగినసభకు
సమావేశమైన మహాత్మాగాంధీకివార్తంతిద్వారమునఁ దెలిపిరి. మఱు
నాఁడు బ్యాంప్టరు టంగుటూరు ప్రకాశముగారుమున్నగువారచ్చట
నుండి విచ్చేసిరి. ఆగష్టు ఘట్టతేదియై యామఱునాఁడు తిలకు సంస్క-
రవిమోకమయ్యెను. ప్రజ దినదినప్రవర్ధమానమగుచుండెను. ప్ర-
త్యహమును సభ కయిదాఱువేలమంది స్త్రీలును నిరువదివేలమందికిఁ-
దక్కువలేకుండఁ బురుషులును వచ్చుచుండిరి. గుంటూరులో వ్యాయ-
వాదులు కోర్టుల బహిష్కరించినవార్త విన్నతోడనే నర్సరావుపేట
లోగూడ పట్టానర్పిరి- ఒక్కస్త్రీడరులేయనయేల యాఫీసులన్ని-
యుఁ గదలిపోయెను. కొందఱుదోగముల మానివేసిరి. తరు-
వాత మరల నుద్యోగము తగ్గి వెనుకంజ వేసినను దేశభక్తుఁడుజైలులో
నున్నంతవఱకు సజ్జలయంతటివారికే సంవలనముగలిగి సహాయనిరా-
కరణమునకు సన్నద్ధులైరి. ఆగష్టుఘట్టతేదీ ననేకులు విదేశవస్త్రబహి-
ష్కారముం గావించిరి. బహిష్కరించినవస్త్రములు లన్నియు భస్మీ-
కృతమయ్యెను. స్వదేశీయములగు నూతనవస్త్రములధరించి విదేశవస్త్ర-
ములుగుట్టలుగుట్టలు తగులఁబెట్టు నాటియుత్సవముచూడ దీక్షావస్త్రధ-
యలైయజ్ఞమునఁజేయు హోమాంబు ననుకరించెను.

■ విదేశవస్త్రదహన మొక్కనాటితో సమాప్తింబొందక ప్ర-
త్యహమును రావణాసురునికాష్టముంబొలి ముందుచునే యుండెను.
జనులు తలపాగాలను దొడిగికొన్నచోక్కాలను మీఁది యుత్తిరీయ-
ములను గట్టు పుట్టుంబులను నక్కడి వక్కడనే విదేశవస్త్రములమీఁదఁ
బుట్టిన తను యనిష్టమును వెల్లడించుచు మంటలలో విసరినై వమొద-
లిడిరి. ఇట్టి జనోద్యోగమును గలెక్వరుగారు కొంత ప్రత్యక్షముగాఁ
జూచియుఁ గొంత చూరులవలన వినియుఁ జేసినవనికి విచారింపెను

కొండావెంకటప్పయ్యగారే తనపై రాళ్ళువేయించిరనిచెప్పిన గుండు
రావుగారిసాక్ష్యమును గర్హించెను. పాప నూయన ముఖ్యనాయకుల
జెరసాలయించినచో జనులు ముడుచుకొందురని యెంచి గుండురావు
గారియొక్కయు సుబ్బయ్యనాయకుయొక్కయు దుర్బోధకు లోనయ్యె
గాని తానినుకొన్నట్లుగాక యిదియెదుఁ తిరిగెను అంతటిలోనే తెలివి
దెచ్చుకొని మొదలు వెంకటప్పయ్యగారిని విడిచిపెట్టివైశ్యులవైఁగేను
చార్జీ చేసెను. వారును దూర కరైరి. మీకుసాక్షులవరైన నున్నారా
యనియడిగిన సూర్యచంద్రులం జూపించిరి పైవ నీశ్వరునిగూడగనఁ
బఱచిరి. వీరి సత్యవర్తనమునకును వీరి దైవభక్తికిని వీరి దేశభిమాన
మునకును దలబరికించి కలెక్కదుగా గానానానా లులు నకు వీరినిగూడ
వదలిపెనిరి స్వరాజ్యోద్యమతత్త్వం సరిగాను రెఱుంగని సామాన్యజ
నులు సంతోషపర్చి నోలలాడినను జెరసాలకేగివచ్చిన నాయకుల
కిది ప్రీతిసాక్షము రాకపోయెను. ఇట్లు మఱికొందఱు గూడ జైలుల
కంపునుండిననేరాలి యాయుద్యమ మింకను వృద్ధిపొందనియుఁ బట్టుకు
తాని మనము స్వరాజ్యార్థముగామనియు దేశస్థాయుల తలంపు
నాయకులతలంపేయవనేల యాయుద్యమమునకు మూలకందమైన
గాంధీమహాత్ముఁ డీవార్త విన్నచోడనే రోషించిపరవశుండై పరువు
మీఁదను డి యెగిరిపడి మిమ్ము వరెస్తుచేసివలయును సంతసింపితినిగా
వునమీరు విచారింపక చార్జీకమునువీడి యాయుద్యమమును బెంపు
చేయుఁడనియు నాయకులపదనీవవార్త విన్నచోడనేనింకింపవలసిన
దనఁయు సందేశమంపెను. ఇపుడ వీరిని నదలింపి యెవరిపనులోనే
వాగు మెలంగిక దేశమంతయు జైలులోనిన్నట్లుగానే భావించి సత్య
శాంతిత్యాగధర్మముల లవమేని వీడక యనుక్షణముం బనిచేసి మహా
త్ము నాజ్ఞాప్రకారము మెదలుదులేని డిసెంబరులోపల స్వరాజ్యము
సంప్రపా పింనుట సత్యము.

చం॥ అశ్వత్థామరాధు సవ్యులక్ష్మసైనిను హానుకవాక్కునుండి కా
వున విమనూశ్వతరణాడము బుష్కగస్వములై వసించు” డం
చనకుయు నీరుకట్టెలుగ నప్పటినుండియు విర్వివంబులై
ఋషియును గొప్పి సర్పయును మానవు లెంతయు సంతసంపడెక, ౧౭౦

కం॥ తరువాత భూమిగలవ్రణ సరస్వతీశీర్షబంధు స్వాతులయియుఁ ద
వ్యవచిత్రశిల స్ఫులిచియును సురలోకమునకు సరుగఁజొచ్చి వేడ్కె, ౧౭౧

కం॥ అంతట భయం బుండు దంతననింగుడి నలురక్షంతిక మునకు
జింజీలుచు నేగి యాత్మని కలఁగఁగా వివరింపఁదలఁచి యపు డిట్లనియెక, ౧౭౨

తే॥ త్వత్కృత్యంబున సారస్వత్యనాదమున మునిగి చిత్రశిలం దాఁకి మూర్ఖులైన
జమము అపదించుచున్నాడు స్వర్గమునకుఁ గృతహాపాపులయ్యు వాగీశ!యిపుడు”
మ॥ జమముం డేటనియె, ౧౭౪

కం॥ “నరరాజుభు” శుభేంద్రుడు అలముమిఁ దల్లిత్సముర్క ముగుగతి నియతిక
దరి పెడనానంద బ్రహ్మలోక కరుణించితి వ్రహ్మణకర్మము దేవా! ౧౭౫

తే॥ నేర విహిమలము పులకము పూసవులను దూరముగనుండుచుండ నా నారకమ్ము
జట్టి సారస్వత్యవ్రహ్మన పేయపు, మిడి యునభిమతి మైన నన్నెన విడువు” ౧౭౬

కం॥ అనియెట మౌక్త్యుమ్మిటయెను విజౌననందోద్దనున్న పశింగని యీ
ఘనతీర్థము విశాళంబునరంపు” మిటన్న సాతఁ డుయ్యమునక ౧౭౭

కం॥ పారస్వత్య హృదయము జీరంగఁ బోయె మంటచే నద్వానిక
బుర్రించి చిత్రశిలను విదొలముంజీసేమింపఁదత్త అమాత్రక, ౧౭౮

తా॥ ఇట్టిరీతిక మనుష్యుల యెడ కగి వ్యవసీతుల డత్తిపంబు దా
గొప్పగఁజేయ శీఘ్రముగఁ గోరినలోక పొందు, ముంకలుం
డప్పటికేక వనిం దునట నీత్యులఁగూడి, రహః పరేత మే
యు ప్పెడ ద్విత్వత్వైవ మహోదయలింగము తత్ఫలంబునకే, ౧౭౯

తా॥ ఇ యిదానుమానవుల దాఁడఁగ నెప్పు హతికంబు లో
మానిపరేయ్యలార! మలే మాభువు శుక్ల చతుర్దశిభి
బూజితదిడ్యలింగమనూ బూజయిసర్విన నట్టిపాపకృ
త్తేన యు మేకులలోకమున కేగి మహాశివై నుండఁగల్గెడిక, ౧౮౦

* చంద్రయ్యుత్పత్తి *

కం॥ తదుద్దగి గంధగంబున ముంక తలమానునిపంబు సోప్తమౌచుండుక
పుటలంపడ దగి మల్లంబు నంద ముగిసెనాశియనుచు డ్విగ్రునులారా ౧౮౧

తే॥ ఎవడు శయ్యపొదోధనదినములను నుపవసించి చారిని భక్తియుక్తిగొల్పు
వాడు వైకుంఠనగరనివాసిగాఁగ నుండఁగలుగును మానిప్రకాండుఁడార ! గౌ-౨

పృథ్వి ఆకూఁస్యతయనాభిధంబయిన కృష్ణపక్షద్వితీ
య శేషశయనప్రియంబయి విరాజలుక్ ధాత్రివైక్,
బ్రహ్మచరుగు తల్లిథిక్ సలికాయకిం బూజనల్
సకామ్రమగుపద్ధతిక్ సలుప నేగుఁ దల్లోకముక్, గౌ-3

చ॥ అనినవినిఁ నూతనందనా ! యచ్చట బలశయి యందులకైవసియిం చేకవరిసి
పూజించు విధంబె మ్మది? నుయ్యది సతి స్తరంబుగ వివలతుము చెప్పుచుని శౌన
కాదులు పృథ్వి యుటయు నప్పరాణికుం డిట్లనియె, గౌ-౪

శే॥ తొల్లి బొమ్మలి పేరిటి బొడ్డయనుగ సర్వగీర్వాణగంధర్వసైన్యముల కి
జేయుండే భూతలంబు వశీకరించుకొని మహాబలమువ దైత్యకాటిఁ గూడి గౌ-౫

చ॥ దినమునకే నచ్చట నుదీర్ఘరణంబు తటస్థమయ్యె, గ్రో
ధ వివశులైన వేల్పులకు దైత్యులకుం బదివేలయేడు లా
హవ మటు కాఁగఁ బ్రత్యహము నం దుభయ ల్పలుమంది కూలి. ర
య్యవనకమండుఁ గానబడె నడ్డలగుట్టలు నెతుకొలువల్, గౌ-౬
వ॥ అంత గౌ-౭

క॥ దశవర్ష సహస్రాంతి నైన శతమఖుండు దిలినందనవ్రాహ్మహముచేఁ
బ్రతమితసరాకృముండయి భృశము విచారించి దివిజబృందముతోడక్ గౌ-౮

కా॥ శ్వేతద్వీపములోన శేషఫణివైఁ జెల్వాత్మఁ బన్నుండి నం
సీతిక్ లక్ష్మీ పదంబులాత్తుమను సన్మేరాస్యయైయుండ స
చేతన్ముండయి యోగనిద్ర మను నాస్త్రికాంతునిక్ డాసి తాఁ
జేతుల్లోడిచి వేదవాక్యములచేఁ జేసెం దదర్శనుతుల్, గౌ-౯

చ॥ ముఁపలియట్లు భక్తి శ్రుతిసూక్తుల స్తోత్రమునేయు లేచి యా
కరివరదుండు దై వతనికాయముగూడి స్వయంబవచ్చి“యో
హరిహర! మూఁడులోకముల యందఱకుం గుళంబెకా!” యటం
చటిముఠిఁ బ్రేక్షి చేయుటయు నాతఁడు దోసిలియొగ్గియట్లునుక్, గౌ-౧౦

ఉ॥ బొమ్మలియక్ నిశాచరుఁడు భర్తవిత్తిర్లవరంబుపేర్చి ధా
నుష్కాలచే నజేయుడయి నుత్పబలంబున నొప్పియుండెద

స్వప్నమృతం దాజిల్లిన నను మూర్ఛితుడేనీ దివంబునంద బ

అన్యమృతం దైవసింహే దనతోంటినివాసముమూర్చి యియ్యెడన్,

౧౬౧

చ॥ అదియకలంబున దేవతాగణంబులతో నీకరణుడొచ్చియున్నవాడే, దొల్లి
హిరణ్యాక్షహిరణ్యకశిపులబారినుండియు మఱి కొందఱుదురాత్మలబారినుండియుఁ ద
ప్పించి మమ్ము సంతరించుచున్నవాడ వీనయైయుంటివికావున బలవత్తరుండగు నీరా
త్మనునుండి యుఁ గాపాడంగలభారము నీయంద యుండియున్నయది, నిన్ను విడిచిన
బాష్కలిచేఁ బరాభూతులమగుమాకు జేతుగతి గానంబడ" దని వచించుటయు భగ
వంతుం డిట్లనియె,

౧౬౨

౧౭॥ " నేన యానరాదు నిగ్రహంబొనరింతు సమయ మేగుడేర జంభభేది !

కాన నురుతపంబు గావించుచుండుము మంచినమయ మరగుదెంచువఱకు,

౧౬౩

౧౮॥ అతపంబుపేర్చి నతిబలవంతుడౌ ఆన్వరాదు గెలువఁదగినకత్తి

యేరుఱడెడినీళ్ల నితయునిక్క" మం చిట్లుపలుక పెండి యుద్ధనియె,

౧౬౪

౧౯॥ ఏతేత్రింబునఁజేయుదు రాత్మనుఁబరిమార్చు దగిన పృథితపం బొ

పక్షింద్రవాహ తెల్పువె యీక్షణమునయందయరిగి యే మొదలిడుదుకో "

౧౬౫

౨౦॥ అనవిని భగవంతుండగు వనజాక్షుఁడు పెద్దపొద్దు వసుధాస్థలము

దునఁగల సకలతేత్రిములను దేవాయతనములను లలిఁ దలఁచినుదికో

౧౬౬

చ॥ "చమత్కారపురతేత్రింబు సర్వసద్ధిప్రదాయకంబుగావున వైశంబయరిగి

వానిరూపుమాపుటకై వరతపంబొనరించు" మనుటయు సహస్రాక్షుండు పెండియునిట్ల
నియె,

౧౬౭

౨౧॥ "చనము భవద్విహీనముగఁ జక్ర!నుటొక్కడకేము, మానుష

శనవరుడైనబాష్కలికిఁ బాలభయంపఱియుంటఁజేసికా

వున నట కీపురాఁ గలసిపోయి భవత్పరిరక్షణంబునకొ

బాసరుతుఁ దత్పరంబునను భూరితపశ్చరణంబు నిష్ఠమై"

౧౬౮

తే॥ అనుడు భగవంతుడగువిష్ణుఁడెట్లై" మనుచు నుదలతోడఁ జమత్కారపురికినరిగె,

నంత జేతుపుల్లెరు నచటఁగట్టి రాశ్రమంబుల జేర్వణి నష్టముగను,

౧౬౯

౨౨॥ హరియును క్షీరవారినిధి నాత్మ సమరించి పురాతన్నహదాం

తరమునఁగల్గి సర్వసుమనస్సులు ప్రోతమునీయుచుండ న

త్తఱిఁ దెలివీయిందువలెఁ దజ్జలమందు శయించిమించె నొ

ధరణినురేందురీలార! విబుధవ్రజ మౌలి గముధరింపఁగళె,

౧౭౦

మ॥ అంత శుభంకరంబగు జానుభవమౌశద్వితీయాదివసంబున బృహస్పతి
సహదేవి బామ్మ వృశ్చలలోచనండగు నింగ్రాగంబుగోరి వృశ్చలవర్షవచనముంబు
తోఁబురందరా! నేడ నూన్యతయశద్వితీయాయుభయ బంబునశేషునిచ్చి బలజాను
న కత్యంతప్రియకరంబు, నాలుగుమాసంబులును నిట్టిశకంబున నవ్వూ నువంబునధృష్ట
నించుచు బూజితుండగువిష్ణుండు సకలాభీష్టంబులను సమకూర్చుచు ననిజవియ్యది
యొక దత్తంకగిందనుండట్లు సతుల్యసంబులును హరింబు బిచ్చి తేనెపండుల
యొక్క దేజుపరితుండగు సతసింహుండు పరితుష్టండై బృహదేవుడంబులతోడ నుప
తుండవై యాబామ్మలం బరిమాన్వ సేవ మునీట బలంబయ్యెన్ నని బామ్మనకు
వాక్యమృతయు నారేఖర్షభుండఁ

౬౦౦

క॥ గడగడవడకరంబున చెడుసోకుల తేనెపేగు జుబసోకిన నే

విడిచిను వానియెదుటికి నడకగలే నెండుదిటిగందనులు పుట్టెన్

౬౦౧

చ॥ అనియిటువిన్నవించుటయు నాభగవంతుండగు తేనెతేనె ! నీ

వెనుక నెనచ్చుచున్న యిది వేగ సుదర్శనచక్ర మట్టి

ద్వనుజులనందఱి రయమ ధాత్రిం బయండగ బ్రహ్మసేవ

చనివిడిచెన్ సుదర్శనము నయ్యనురద్రవరాశిల మౌనమగఁగ

౬౦౨

క॥ శ్రీత్రండుగూడ సుదర్శనచక్రము సొంబులుతోడ బనియెనటని నీ

ర్వక్రపరాక్రమమునను మహాకూయల వరులం బట్టి యని యియు వత్

౬౦౩

క॥ ఆచటేయైనబామ్మలి వే చక్రమునోల యిచ్చు విగ్రహండయ్య తుం

గాచలము వజ్రహరింబడు నాచాద్యుల బడియె నునది యెవ్వనట్లెవె

౬౦౪

క॥ ఆవిధమున మదదర్శితులై వెలసెడి మూర్త బాహుళిస్థైర్య

దావధియించి సుదర్శన మాపై కులకునికరంబునందనం జేరెన్

౬౦౫

ఉ॥ అప్పురుహూతుండొట్టిసుగ లాత్మల బొంగి యున్నాన్యశంకులై

చప్పున వెండి మాధవునిసన్నిధికింబని కేలు మోడ్చి యె

యప్ప ! భవత్ప్రభావమున నందఱురక్కను లీల్చి నార్య మే

మెప్పటియట్ల ముజ్జగము లేలగనయ్యు నకంబకంబులన్

౬౦౬

ఉ॥ తావున శ్రీత్రుభీతి యింక గల్గకయిండెడి రీతిసాని శ్రీ

యోవనమైనతార్కగతి యొండువచ్చు ముందు నడవ

శ్రీవిభుఁ డిట్లువలెను శేషవీరు ! నేనునా నేతదాన్యతి

బావనజీవనంబగుచుభాసిలు నీహృదిమంద యొండెదన్

౬౦౭

అ॥ అపకతంబుగాఁగ ననిదెంచినివిం దనూశ్వశయననామ సుప్రతంబు

నాల్గునెలలునుండవలె నన్నకొనరింపు, మండరతులున్ కెఱొక్కరేసి, ౬౦౯

వ॥ అన్యంతం నన్నిందుఁబూజించి దుర్లభలోకంబులం బొందఁగలండుకావున
నీవేగి శివంబున రాజ్యంచేలుచుఁ గార్యముగలిగినప్పుడు శ్వేతద్వీపంబునంబోలె
నిస్సంశయంబుగ మరలనన్నిచ్చట నె దర్శించునది”యని వాసుదేవుండు వచించుటయు
నాశత్రుకతుండు జో హోహార్షి పయనంబొనరించె, లొకహితార్థంబుగా నారాయణుం
డాత్మేత్రింబునన వసింఁచె, జలశాయి యాప్రదేశంబుననుండుటకుండినకతం బియ్యతి
చతుర్దాసంబులును భక్తిశ్రద్ధాసమన్వితుండై యుద్దేవునిబూజించుజనుండు పరమగతిం
బడనెడి, నట్లు లష్వరి సర్వదేవగణంబులపుయ్యంబున ద్వారకయైయలరారుచుండె,
జాతుర్దాసంబుననేకాక శేషకాలంబును జలశాయినిసేవించినఁ జిత్రసంబులగుఱో
ర్గులు సిద్ధింపుఁగావున నన్నకాలంబులపెత్తెను నన్నకాలంబుల విశేషించి చతు
ర్దాసంబులను ద్వారక సంతేవనీయంబు, మఱియును, ౬౧౦

* శ్వాసానామ సమగ్రము *

౬౦౧॥ విశ్వమిత్రాఖ్యతపస్వీశ్వరకృతమగుచు నచట నికనొకకుండం

బాశ్వఖిల్లొద్దమై మహి శాశ్వతయశముంగడించె జ్ఞానుగులాగా! ౬౧౧

౬౦౨॥ అచ్చటఁ జైత్రత్వతీయను వచ్చి కృతస్నానాఁడైనవాఁడు సుమేధుఁ

లొమ్ముగఁజేమంగలిగిన యచ్చపుఁజక్కందనంబు నందంగలుగుక, ౬౧౨

తే॥ కలికియైనను నహోట జలకమాడి లలిని సంతానసౌభాగ్యములను గొంచు”

ననివచించుటయును శౌనకాదిమాను లెంతయును నబ్బురంపడి యిట్లులనిరి, ౬౧౩

౬౦౪॥ ఎక్కలంబున నక్కడ నక్కశివసంయమిందురుఁ డతీర్థమదా

నెక్కతమున నేర్పఱచెనొ చక్కవచింపుముమహాత్మా! స్వముమాకుక” ౬౧౪

ఏ॥ అనినవిని నూతుండు వెండియునిట్లనియె, ౬౧౫

తే॥ “గుప్తగామినియగు జహ్నుకూతుతోడ స్వజలముల స్నాతులై నట్టిజలల వాప

మలవారింపుచు నొకవాఁడు బలుమహత్త నవని నవధూతమైయుండె నచటమున్న, ౬౧౬

౬౦౬॥ అటఁబెట్టఁగఁబడుకార్ధము తటుకునఁ బితృదేవతలను దనువును, మఱి యు

త్పాటఫలద నుచటబరిసిన రొంటువంటినుకర్మమును నొకిండుకర్మనక, ౬౧౭

అ॥ చైత్రసితత్వతీయ సవిత్సవారంబును భరణి గలనియున్నపట్ల నొక్క

యాడులేడి బోయయియున కగ్గమై వచ్చి దానఁజొచ్చి చచ్చిపోయె, ౬౧౮

తే॥ చచ్చి మేనకయన మేరియ ద్వరగమమాటెఁ దత్తత్వమగు నీశ్వమహిమవలన,
మాటి స్ఫుతతస్యహత్వయై మరలనంగు జలకమాడెనుభక్తిఁ దచ్చారుహాస, ౬౧౯
క॥ జలకంబాడితదంగన తలవెండ్రుకలూర్పుకొనుదుఁ దత్తీరమునకొ

గులంకునడల్పచరింపఁగ నలవిశ్వామిత్రహాని యటకగుడెంచెన్ ౬౨౦

సీ॥ అపరమస్వగుడునా కత్యంతసౌదగ్యమంతుఁడై జేపేగవచ్చువాని
సకలాంగకంబులసౌమ్యచంబున మాధుర్యావనావిరూపితి యలరువానిఁ
దనదు విశ్వామిత్రతను లొకబాంధవుని ప్రిచే సర్వత్రీతెలుపువాని
బాల్యమాఁగ నద్వంద్యవ్రతంబులచేత నొకకొంత కృతమైయొడలివాని
మేనకాభిధానయైన యచ్చరమచ్చెకంటి తేటిపాఱఁగాంచి తుణము
నిలిచి మదనబానిర్నిష్ఠహృదయయై సురతకొంతు నెడుటిఁ కరుగుటయును ౬౨౧

క॥ మున్నెన్నండును దాఁబొడఁగన్నది విన్నదియుఁగాని కఃకులదభాషిత
గన్నారఁగాంచి యుమ్మిని తెన్నంబ్రీష్టించుకొనుదుఁడెన్ని ననుదులకొ ౬౨౨

క॥ “శుభమగుఁగావుతనీ కోయిభాగమిని! విష్ణుజేవునెడలను నీక
వ్యభిచారిణియగుభక్తియుఁ బ్రభవమ్ముం బెరుఁగఁగాక పరమశుభాంగి! ౬౨౩

సీ॥ అమ్మ! నీపెనిమిటి కర్వ్యపాద్యులైప్పు చనుకూలవై యందె యన్యహంబు?
సోదరి! నీభర్త చుట్టాలకుంటెట్లు మృప్తాన్నములకెల్ల నిష్పదమదె?
శ్రుతి! నీపతివధిపోవుదాఁకఁ బండబుజొత్తుదు మేల్కొంచియుండుగదనె;
పదతి! నీ మమగండు పఱతెంచుచో లేచి భయభక్తులను నిల్వఁబడుచునుండె!
నాథుఁ డాకలిగొనియున్న నాఁడుగూడ నత్తమిల్లవుకద చల్లులారగించి?

రమణునాజ్ఞకు భంగంబుకానియట్లు మనుదుకద చెప్పినటువంటిమాటవినుచు?

తే॥ పొద్దుపొడుపునలేచి యెప్పుడునునీన యాచరించెదగృహమార్జనాదికముల!
శక్తివంచనలేకుండ సలిలమన్న మిడుదె గురుదైవతంబుల కెఱఁగినీవు? ౬౨౪

ఆ॥ పొద్దుగ్రంథకగానె బోసంబుతినవుగా పిల్లికేని పినుచఁ బెట్టుకుండ?
అనుదినంబు శ్రవణమాచరించెచెభక్తిఁదద్దుముఖమునుండి ధర్మములను, ౬౨౬

ఆ॥ ఎంచి మురుకబట్ట నేడు పర్యాయముల్ నడియఁబోయఁబడిన మడుగునీరు
త్రావుచుంటికదవె దాక్షిణ్యోతిసీవు నూత్ముజుతువితితి సురుగుతుండ.? ౬౨౭

క॥ చులుకుచులుక్కునదేహము కఱచుచున్నయపుడేని కరుణాపత్తివై
పరిరక్షింతువుకద సోదరి! నుత్కుణదంశములను దనయులబోలెకొ? ౬౨౮

౦౩॥ శ్రీకణముచేసిపురాణము లవలా! తద్వాచకునకు నర్థములిడెదే!
యవనీసురులకుఁ జేయుదె వివిధగ్రంథంబులొసఁగి వేషము పూజల్ ౬౨౯

౪౦॥ ఎవఁడితిహాసపురాణశ్రీకణంబొసరించి చాలశ్రద్ధను దుడకున్
లవమేనియాక యేగునొ యవునాతఁడు శాస్త్రచోరుఁడబ్బవు ఫలముల్, ౬౩౦

సీ॥ గుడికేగి గీతాదికృత్యంబులొసరించి కొలుచుచుండెదె శక్తికొలఁది దేవు?
సాధుల కభ్రుడవుఁ సలిపి నమస్కృతుల్ కట్టి గప్పఁగ నిల్చె పుట్టములను?
నూరక పొరుగిండ్ల కురుకుచుండవుకదా యుచ్చ రాతిరివన ల్మచ్చటలను?
జను లిండ్లవెన్నవైచిన భిన్నపాత్రమున్ పనికివచ్చినను నై నపుగాదే?
దాది కులట వేశ్య యాదిగాఁగలిగిత స్త్రీలఁ గలసిమెలసి తిరుగవుకద?
సేగను బూలచేత మొగము కుంకుమచేత రంజితంబొసర్చి రాణునందే? ౬౩౧

చం॥ కుపితుఁడుకాఁగ నీదుపతి శోచులి! యుత్తరమీక యెద్దియో
యపకతకోపుఁజెయుటకు నై ప్రియభావణము ల్వచింతుగా?
స్వపతి పరస్థలమునకుఁ జన్నపు డెవ్వయొ ప్రాతఃపీఠలే
యెపుడును బొల్పుచుండుకద యెబ్బరికంబుగఁ జాల దినవై, ౬౩౨

* విశ్వామిత్రుని మేనక మోహినుట *

వ ॥ అనిన విని మేనకయిట్లనియె, ౬౩౩

ఉ॥ “అన్యలు త్వన్ముఖోద్ధతములైన స్వధర్మము లాచరించుచున్
మాన్యతనొందఁగందగిన మానిను,లిచ్చకువచ్చినట్లుగాఁ
గన్యలమై విహారములఁ గాలముపుచ్చుచునుండు సర్వసా
మాన్యలమేము మానివర!మాకవియేటి కుపన్యసిం తిటుల్, ౬౩౪

౪౦॥ ధర్మమౌనినసిం చెడి నిర్మలమగు తీర్థమిద్ది, నీ నటులైనక
మర్మంబునుహరియించుచుఁ బేర్కొని నెచ్చోటినుండి విచ్చేసితిటుల్, ౬౩౫

౪౦॥ ఆలయవిలుతునితోడం దులదూఁగెడు నిన్నుఁ గన్నతోడన నామైఁ
బులకలు మొలవందొడఁగెను జలజాంబవదాడికింక నైవఁగఁజాలన్, ౬౩౬

ఉ॥ కావున వేగవచ్చిననుఁ గొంగిటగుచ్చి రమింపకుండినక
భావజపాయకాగ్నిబడి బగ్గనమండి త్వరగ్గ్రమందనా

జీవములం ద్యజించెదను, స్త్రీవధపాతక మీపుచెందెదో
భూవిబుధాగ్రగణ్య! యువక బొత్తిగ మంగని యాతడట్లునుజ్జా,

౬౩౭

సీ॥ నైత్యోపవాసము ల్మొఱపుచుండునుమేము చాంద్రా మూడిక నుద్వృత్తిముల,
దరుణజనంబుల స్మరణ మేనియుమేము చేయంగనొల్లదు చిత్తములను,
దర్పకాగ్రమువల దగినంతగామేము నాంజ్యేయ మార్జించియుండమైతి,
మంచి కావల్లభు ననుకొనఁగలుగమేము శరణాపించి సుర సగణ సేతు
మెల్లనృతుల కర్హమే బ్రహ్మచర్యంబు, పాశుపతులకుం దవశ్యభిక్ష్యు
మట్లుగాన నేటికభిలషించెదు నన్ను జూచుకొను మఱి క్షుణ్ణి నీశునిగాని,

౬౩౮

కం॥ ఒక వెయియేడు లూర్చిన శకలంకమహాగ్రతపను శూరుల గాక చలీ!
యొక పరిచేయంగఁబడు వికచాబ్జముభీరతనునవిల నుండుగాంచుజ్జా

౬౩౯

కం॥ పాశుపతు నన్నువలచి యి టోళశిముఖి! యేల యాద్యుక్తులననెడి
వాణిశాసనమున నప్రాశస్త్యం బిట్టిచేత, సాపాదమాముజ్జా,

౬౪౦

ఉ॥ పాశుపతప్రతిస్థుడయి వైదలిసంగము చేయఁజూచు గు
ప్తాశయుఁ డాత్మియంతభవుతా పడియందెరులీతులజ్జా గత
కేళులఁగూడఁ దీసికొని కృత్రుకరంబయి కాళిలునటి కి
నాకునివీటికేగి పలునాళ్లువనించెడిఁ బచ్చమానుడజ్జా,

౬౪౧

కం॥ సంగముమాటయటుంచుమి, యంగన సుస్పర్శసంబ యగుకారణ, మ
ట్లుంగాక పాశుపతులు ప్రసంగంబేచేయగారు మానలతోడజ్జా,

౬౪౨

కం॥ కావున బద్ధదళాక్షిణి! వేదగమ యునిటిసాండే వెడలుమియంక
దావక మైనయభీష్టం బేవలనను లభ్యమగునో యేగుమిచటికిన

౬౪౩

* పల్కము త్రోవైర మాహాత్మ్యము *

చం॥ అనవిని నీశ్చయంబుగనె యజ్ఞాడపీఠ స్మర గమంబునజ్జా,
దనకయితాభ్రమించి యిటు దండకుఁజేరిన యప్పగోంగనక

గనుకనె క్రమ్యతించెదు నుఖంబుగఁగూడక” యంచుఁ బల్కినజ్జా
గనలువొంది నిస్పృహతఁ గొళికుఁ డవ్వనబాక్షి కట్టునజ్జా,

౬౪౪

అ॥ “ ఈవు బ్రదుకు చావు, మేఁగానుగర్తను, వృతివివాళజతిపాతకమును
మించు స్త్రీవధాఘమం చొకధర్మంబుఁ జెప్పియంటి, వద్దియొప్పు దెందు,

౬౪౫

కం॥ నిష్కృతియున్నది స్త్రీవధదుష్కృతికిఁ, దదీయసంగదోషంబున “క
విష్కృతిమైయండదు తిన్నిష్కృతి, గానఁ బనుమింక నీవెలకెనిజ్జా,

౬౪౬

భారతీయ ప్రబోధము.

చిదంబరీయము.

— శతావధాని చిదంబరశాస్త్రి పృణీతము —

సీ! నామాట విసరు మీ కేమి మూడెనటంచు

వినువొ డుచున్నదీ వేదమాత

ననుజూడకున్న మీపని నున్న రా యంచు

బోదించుచున్నదీ వేదమాత

నాకన్న దైవంబు మీకింక లేదంచు

బోధించుచున్నదీ వేదమాత

ననునమ్మియుండు మానవుఁడు నా కొడుకంచు

విభజించుచున్నదీ వేదమాత

గీ! నాకలంబునఁ జాప్తిండు మీ కభీష్ట

వృద్ధి ముఱవకుండ నెడు నీ వేదమాత

పోడలగు వారు తలలెత్తి చూడరయ్య

న్యాయమతులార ! యో భారతీయులార !

౧

సీ! ఆశ్రమధర్మంబు లడుగుటి వర్ణసాం

కర్మంబు మిగులఁ బ్రాచుర్యమందె

స్వత్వనివృత్తిపూర్వకమైన పరివేష

భాషాభిమానంబు ప్రబలమయ్యె

ఆత్మీయ కులగోత్ర మన నెట్టిదోకూడ

నెఱుంగమంచునకాల మేగుదెంచె

బాపలో భూపులో కాఁపులో చేపలో

తెలియఁజాలని యవస్థలుఘట్టిల్లె

గీ, దేవభావకం బ్రాణసంజేహమొదనె
నార్యుల కవార్యభావంబు లతిశయిల్లె
కొంపమునిగిన దింక నుద్ధరింపరయ్య
న్యాయమతులార ! యో భారతీయులార !

సీ॥ మన తాతయగు నసిష్ఠుని ప్రభావము విన్న
సారెసారెలు గుండె రుట్లుమసదె ?
మనపూర్వుడగు నగస్త్యుని మహత్వము విన్న
నున్నురంచొక్క నిట్టుగిప్పరాదె ?
మనశూరుడైన ద్రోణుని ప్రతాపము విన్న
నుడలెల్ల చావాగ్ని నుడికపినె ?
మన ధీరుడైన భీష్ముని నిగ్రహము విన్న
భీతిచే గనుదోయి మూతపడిదె ?

గీ॥ అట్టి వీరుల కడుపున బుట్టినచు
కేమి సార్థక్యముయె నూహింపరయ్య
ముప్పు వాటిల్లినది కన్ను విప్పరయ్య
న్యాయమతులార ! యో భారతీయులార

సీ॥ కార్యసాధనమందు ధైర్యంబులేకున్న
బరిహసమని జంతుల జాయరయ్య
మతదూషితంబైన బ్రతుకేటికనియెంచి
తెంపుతోడుల్ల సాహసింపరయ్య
ఋషివంశమందు బాణువవతులందఱు
పుట్టినారని పిలవెట్టరయ్య
మనతల్లి వేదంబు తపవిడ్డలను రహ
స్యములెల్ల నూచించె నరయరయ్య
గీ॥ హీనవృత్తి ప్రచారంబు మానరయ్య
పూర్ణమగు నైకమత్వంబు బూనరయ్య

సీ॥ స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానసత్వముతోడ
 బూర్వః పాశానుమ్ము పొందరయ్య
 పాలబాగమునంగ బ్రహ్మనర్పసమిచ్చు
 తిలకంబు నింపుగా దిద్దరయ్య
 రట్టుజేసెకోడి జుట్టు సౌభాగ్యంబు
 లీయఁబోదని తీసి వేయరయ్య
 జాతికిఁ దగిన వేష బులక్ ధరియించి
 తెలివి తేటలదోడ మిలగరయ్య
 గీ॥ న కరి గుఁసేయు సోడాటవంకఁ బోక
 బలముఁ జెబంబు ధైర్యంబుఁ గలుగఁజేసి
 దాహనూర్చెడి నీరంబు త్రాగరయ్య
 న్యాయమతులార ! యో భారతీయులార !

2

సీ॥ మన దివ్యతేజంబు మట్టిపాలయిపోయె
 నికనైన మీరు మేలుకొనరయ్య
 మనశక్తియుక్తులొక్కనికి బాఁసలాయె
 నికనైన మీరు మేలుకొనరయ్య
 మన తల్లికంట భోరున నీరునడుచుండె
 నికనైన మీరు మేలుకొనరయ్య
 మనవృత్తమెల్ల నన్యనకు హాస్యంబాయె
 నికనైన మీరు మేలుకొనరయ్య
 గీ॥ మనవిచారంబు కుక్షిలో నూలుమణిగె
 మనవివేకంబు తమనాలో మునుగుచుండె
 సుకముగోరెదరేని మేలుకొనరయ్య
 న్యాయమతులార ! యో భారతీయులార

౪

సీ॥ మన ముగ్ధబుద్ధులు మనలఁ వేచుచునుండ
 సుత్తమస్థానంబు మెందుపెట్లు

మన దురాచారంబు మనల గొట్టుచునుండ
 సంచితార్థంబు ప్రాప్తించుటెట్లు
 మన మనోవ్యాధుల మనల జంపుచునుండ
 జెందలేని కదంబు చెందుటెట్లు
 మన యనూయాదేవి మనల నీడ్చుచునుండ
 ధట్టించి వహ్ని చేపట్టుటెట్లు
 గీ॥ కాన మనమిప్పు డన్యోన్య కలహములను
 మాని ధర్మాను మతవృత్తిబూని లోక
 ముల నివారించ యత్నంబు సాధవలయు
 న్యాయమతులార! యో భారతీయులార!

౯

సీ॥ విడికెడన్న మన కార్పేడి బీదసాదల
 విడనాడి మీరెట్లు కుడుతురయ్య
 కనులు గాఢులులేక మనెడు మొండెంబులం
 గొంచి మీమనమెట్లు కరుగదయ్య
 మనతల్లి గోడుగోడున నేడ్చుచుండ ని
 ప్పట్ల మీకెట్లు నిద్రకట్టునయ్య
 మిన్ను పైబడుచుండ మేడపైమేడలం
 గట్ట మీకెట్లు బుద్ధిపుట్టునయ్య
 గీ॥ ఆర్యులంధులగతి బ్రాహ్మలాడుచుండ
 సారటులనెక్కి గ్రామపహారములను
 నాచరింపగ మీకెట్లు తోచునయ్య
 న్యాయమతులార! యో భారతీయులార॥

౧౦

జనని బోధమునందు శ్రద్ధమీకున్నచో.
 నాదిభాషాశక్తి నందరయ్య
 సీతీకావలెనన్న నియతి మీకున్నచో
 ధర్మ శాస్త్రముల దలంపరయ్య

ఆస్తికత్వంబునం దాన మీకున్నచో

గురుదేవతాభక్తి నెఱవరియ్య

గౌరవంబార్జింపఁ గాంత మీకున్నచో

దేశీయ సేవ నాధింకరియ్య

గీ॥ శుభము విభవంబు సేమంబు శుద్ధి బుద్ధి

మృచ్ఛపలుఁ జెందవేడ్క మీకున్నయెడల

న్యాయమగు పూర్వపథతి వడువరియ్య

న్యాయమతులార! యో భారతీయులార ॥

౧౧

సీ॥ ప్రేకిదూఁకెడు హాసం బొకఁడొచ్చెడి శక్తి

ధైర్యమందున్నచో యాశ్వులార

అకర్షణము సేయునట్టి మాహాత్మ్యంబు

భావమందున్నచో భవ్యులార

కార్యంబు సాధింపఁగల నిశ్చయస్ఫూర్తి

బుద్ధియందున్నచో పూజ్యులార

అత్మవాంఛానిధియగు మహాయోగంబు

సీతీయందున్నచో భ్రాతృలార

గీ॥ వీని శక్తిఁబెక్కి మూలమైన చిత్త

శుద్ధిగలిగించు భాగ్య సమృద్ధి దేశ

మాతృశుశ్రావణోనుండ మూన్యులార!

న్యాయమతులార! యో భారతీయులార!

౧౨

సీ॥ చేఁగానిపని మాటచే నయ్యె మును దాని

కేమిసాధనము మీ రెఱుంగరయ్య

ప్రభాహ్లాదం డగ్రవర్ణమునెక్కెమును దాని

కేమికారణము మీ రెఱుంగరయ్య

ధర్మంబు మూర్తి మత్స్వముఁదాల్చె మును దాని

కేమిబీజంబు మీ రెఱుంగరయ్య

దైవరూపంబు ప్రత్యక్షంబు మును దాని
 కేమిత్రితంబు మీ రెఱుంగరయ్య
 గీ॥ భారతీయులు మును దుఃఖారవైర
 ఘోరబుద్ధులులేక విస్తార దేశ
 మేలుటకు హేతువేసి మీ రెఱుంగరయ్య
 న్యాయమతులార! యోభారతీయులార!

౧౪

సీ॥ అన్యాయమైత కన్యాశుల్కమున వంశ
 ములకు గళంకంబు గలుగునయ్య
 పరమసీచంబైన పరశుల్కమున దేశ
 ములకు నైచ్చ్యంబు పొసగునయ్య
 సాంప్రదాయాచార సరణి విచ్ఛిత్తిచే
 వర్ణంబులకు హాని వచ్చునయ్య
 ఆదిభాషాపరిత్యాగంబుచే నూత్న
 ధర్మవేత్తత్వంబు తప్పనయ్య
 గీ॥ కాన నీదుర్గుణంబుల మానరయ్య
 హిండుదేశంబులో బేరుపొందరయ్య
 తల్లికి గృతజ్ఞతాంజలిం దాల్పరయ్య
 న్యాయమతులార! యో భారతీయులార!

౧౫

సీ॥ ద్రవ్యమున్నందుకు దగిన సత్కారంబు
 దేశసేవయటంచు దెలియరయ్య
 వ్రజ్ఞమున్నందుకు బ్రబలసన్మానంబు
 దేశసేవయటంచు దెలియరయ్య
 అభిమానమున్నందు కతిగౌరవస్ఫూర్తి
 దేశసేవయటంచు దెలియరయ్య
 కౌర్యమున్నందుకు ధైర్యసాహసలక్ష్మి
 దేశసేవయటంచు దెలియరయ్య

గీ॥ ఇంతయేమిటి కింత గన్నతైత్తరయ్య
వాడమిదిలు పరికించి చూడరయ్య
తెలివి తేటలుదానిలో దెలువరయ్య
న్యాయమతులార ! యో భారతీయులార !

౧౧

నీ॥ అవ్యయ బగు నున్నార చిత్రాచారి
వేగాస్పతాభిలో వెడకరయ్య
మానసియగు బైన జ్ఞానాంజనశలాక
బహుశాస్త్రము లనుండి పడయరయ్య
పూజనీయగు బైన పూర్వసామర్థ్యంబు
పాచారసమితిలో నందరయ్య
అయు గానోగ్యంబు గడంగించి చండాల

వేషభాషలు విడిపిపరయ్య
గీ॥ మనమహర్షులలో గల పాముకెల్ల
మరల నొకసారి స్మరించుచి మంటిలోన
బొరులు చుండడి కిన్నులు తెలువరయ్య
న్యాయమతులార ! యో భారతీయులార !

౧౨

నీ॥ జాతీయమగు పాఠశాలలుగివ్వఁగాని
కలుగదీ యజ్ఞాన ఖండనంబు
దేశాంతరవ్యాప్తి తెలిపి వేసివఁగాని
తొలగదీ దారిద్ర్య దోహదంబు
స్వాతంత్ర్య సోపాన సరణి కెక్కివఁగాని
నశింపఁపదీ హీన సర్తనంబు
పరవేషభాషలఁ బరిహరించువఁగాని

లభింపఁపదీ ముక్తి లక్ష్మీకరము
గీ॥ వేదశాస్త్రప్రచారంబు వివిధగతుల
నెల్లచోటులలో వెడఁజల్లకుండ

ప్రధాన సోపకులు.

- 1 శ్రీ శ్రీ జగద్గురు విరూపాక్ష స్వామిలవారు,
- 2 రాజా బెల్లపురవల వెంకటరాఘవేంద్రరావు బహద్దూర్,
జాగీరుదారుగారు, నవాబుపేట.
- 3 బాక రాజు పరాంకుశ రావు దేశములుగారు, యాడవరం.

:0:—

ఈనెల సొమ్ముచెల్లించిన చందాదారులు.

- ౧ రాళ్ళభండి రాజయ్యగారు. విలేజీమున్సిఫ్. చింతిరాల
- ౨ తిక్కనభండారము. నెల్లూరు
- 3 బేలూరి రామన్నగారు. సదాశివునిపేట
- ౪ వేమూరు చెంచుశ్రీకృష్ణయ్యగారు. కందుకూరు
- ౫ రాజా కందుకూరు బాలనూర్యప్రసాదరావు బహదరు
జమీందారుగారు, దేవిడి
- ౬ కాకుమాను నూర్యనారాయణగారు. గుంటూరు
- ౭ గోప రాజు వెంకటాచలపతిరావుగారు. మోరి
- ౮ చివుకుల వెంకటసుబ్బాస్వామిశాస్త్రిగారు. పల్లెకోన
- ౯ పురాణం వెంకటరామయ్యగారు. గుంటూరు

అభినవసరస్వతి

పత్రికాధిపతి :—జానపాటి పట్టాభి రామశాస్త్రి

ఇదియొక మాసపత్రిక, ఇందుఁబ్రాచీన నవీనాంధ్రప్రబంధములును తాత్కాలికవృత్తాంతములును, విమర్శనములును, విద్యావిషయిక మతవిషయికవ్యాసములును బ్రకటింపఁబడును. ప్రాజ్ఞసమృద్ధిములగు తాత్కాలికవ్యాసములవలనఁగలుగు నానందముగాక చందాదారులకు సంవత్సరము 2-8 అపూర్వకంఠము లుపనడును. చందా సం॥ 18 రు 8-0-0

మాసకార్యసాధనములు నెలవారీరక్తు పుస్తకములు.

1 అశ్వయాచార్యవిజయము	0	4	0
2 కరిణికోద్ధారణి [పూర వీరభద్రకవి]	0	4	0
3 వాసుంతికాపరిణయ నాటకము	0	4	0
4 కంసవధ నాటకము	0	8	0
5 చమత్కారమంజరి [సింహాద్రి వెంకటాచార్యులు]	0	4	0
6 విరూపాక్షపీఠగురువరంపర	0	2	0
7 నీతిగీతులు [మనుతిశతకమునకు సంస్కృతము]	0	2	0
8 విశ్వబ్రాహ్మణశబ్దఖండనము, బ్రాహ్మణశబ్దవిచారము	0	2	0
9 విగ్రహారాధనఖండనము	0	4	0
10 చిత్తూరుజిల్లాతీర్థ విమర్శనము [పత్రికాధిపతి]	0	4	0
11 సంకదోషము	0	8	0
12 వీరభాగవతము [మునిగొండ వీరభద్రకవి]	1	4	0
13 పులిందావివాహము [పత్రికాధిపతి]	0	4	0
14 గురిగింజ, వత్సలనీతిశతకము	0	2	0
15 శివానందలహరి [తంగెడ రామకృష్ణకవి]	0	4	0
16 లక్ష్మీవిలాసము [రాయనము వెంకటపతి]	0	4	0
17 సర్వాంశపునః కథానధానము [తిరుపతి వెంకటేశ్వరము]	0	2	0
18 పశ్చాత్తాపపుష్పం	0	2	0
19 పశ్చాత్తాపవిచారము	0	2	0
20 పునశ్చరణము	0	2	0
21 శంతనూనాటకపత్రిక	0	14	0
22 గజపల్లవివివాహసంఖండనము	0	4	0
23 పరశ్వన	0	4	0
24 స్వర్ణకారస్వరూపకము	1	8	0
25 కుద్ధాంధ్రకారశృంగారచరిత్రము	0	16	0
26 తిరుపతి వెంకటేశ్వరతత్త్వము	0	2	0
27 సూరసంహిత-అంధ్రము	2	0	0

అభినవసరస్వతి కార్యసాధనము

గంటూరు